

Posudek diplomové práce

Václav Nájemník: Roman Nejedlý a Litomyšl 1871-1901, Praha 2010, 80 s.

Neexistují definitivně uzavřená témata historického výzkumu. Kdykoliv se k danému problému mohou objevit nové podklady. Navíc se změnou společenského, politického či vědeckého klimatu se mění i podmínky a východiska pro formulaci nových či aktualizaci starých tezí. I to vede k pluralitě či konkurenci obrazů o minulosti. Historický bonmot tudíž může znít – každá generace má vlastní dějiny, vlastní obrazy minulých událostí, dějů i aktérů. V české historiografii to není situace překvapivá. Minulé roky i desetiletí několikrát přehodnotily českou minulost, takže s definitivní platností nevíme, kdo je bílý, kdo je černý, kdo hrdina a zbabělec. Či lépe, my to „víme“, ale je to naše dobou podmíněné „vědění“. Vždy je ale zajímavé pátrat po různých ideologických a názorových nánosech, jež na historických skutečnostech i aktérech ulpěly. Takováto „archeologie“ mnohé napoví ne o oněch skutečnostech samotných, ale mnohem spíše o těch, kdo jsou původci oněch „nánosů“. A takovou cestou se vydal ve své závěrečné práci Václav Nájemník zkoumající život, respektive konkrétní obrazy života pedagoga, vydavatele, hudebního skladatele a především otce Zdeňka Nejedlého – Romana Nejedlého.

V rámci posudku předkládané práce je třeba v první řadě sdělit, že pisatel neusiloval o ryze faktografický životopisný popis Romana Nejedlého. Obsahem diplomového textu je spíše kritická revize faktografie a dosavadních textů věnovaných tomuto aktéru. Tomuto záměru odpovídá struktura práce. V úvodu práce nás Václav Nájemník seznamuje s výběrem tématu, dosavadním výzkumem o Romanu Nejedlém a především se svým přístupem a východiskem ke zkoumanému tématu. Zde oceňuji především „pokoru“, s níž k výsledkům vlastního výzkumu přistupuje. Deklaruje, že jeho pohled je podmíněn prameny, literaturou a je individuální, tudíž nikoliv jediný možný a definitivně závazný. Dále následuje rozbor pramenů a literatury. Pisatel jmenuje základní dokumenty, s nimiž pracoval, sekundární literaturu, archivní prameny a především dosavadní životopisné texty o Romanu Nejedlém, které podrobil v následujících kapitolách rozboru a jež mu tedy slouží ne jako texty ryze informační, ale jako doklady pramenné. Zde se jedná o nevydanou diplomovou práci Karla Bolomského a ideologií více poznamenanou uveřejněnou publikaci Františka Červinky. Oba texty přitom vyšly v 50. letech minulého století.

V další kapitole již Václav Nájemník přistoupil k vylíčení života a osudů Romana Nejedlého především v jeho litomyšlském období. To je založeno na kritické revizi dosavadních životopisných textů a autor v něm nejen poopravil a zrevidoval dosavadní názory předcházejících badatelů, ale na základě zohlednění nových skutečností přichází s vlastním pohledem na Zdeňkova otce Romana – toho lze mimo jiné vnímat ne jako idealistu a hledače vyšších cílů, ale, jak píše Václav Nájemník, jako pragmatického a kalkulujícího podnikavého měšťana, alespoň proklamativně loajálního k habsburskému rodu. Konečně i jako muže, jenž stanul ve stínu svého syna, respektive jako člověka,

který by bez společenské a především politické kariéry syna byl jen jedním z mnoha obdobných příslušníků měšťanské inteligence, pro něž měla tvorba 50. let spíše kritické stanovisko. Kým by byl historický aktér Roman Nejedlý bez svého syna Zdeňka?

V druhé samostatné části se pak diplomant pokusil analyzovat vztah mezi otcem a synem, respektive pokusil se v jednání, zájmech, směřování syna Zdeňka nalézt stopy otcova vlivu. Jako novou skutečnost uvádí pisatel objasnění individualismu a uzavřenosti syna Zdeňka – jejich původ spatřuje autor v synově raném dětství, kdy byl jeho otec zasažen nervovou chorobou a nemohl se dětem tolik věnovat. Vynahradiť se vše snažil synovi v době jeho vstupu na univerzitu, kdy mu mimo jiné zprostředkoval i pracovní příležitosti.

Hodnocení předkládaného textu může i nemusí být jednoznačné. Nejedná se o klasickou životopisnou práci. Autor nepředkládá definitivní a jednoznačné výsledky. V prvé řadě se kriticky vypořádává s dosavadním výzkumem, analyzuje jeho dobovou podmíněnost a poukazuje na ideologická klišé. Namísto nich posléze nabízí své vlastní interpretace, které mohou být, ale také nemusí být „pravdivé“. Jeho práce tak v mých očích rozhodně není oním pověstným uzavřeným dílem, ale mnohem spíše otevřenou pobídkou pro další nejedlovské badatele. V této nejednoznačnosti tak na první pohled paradoxně vidím pozitiva diplomové práce. V souvislosti s tak rozporuplnou postavou Zdeňka Nejedlého přitom oceňuji jeho odvahu formulovat vlastní teze týkající se této nejednoznačné osobnosti.

Určitým „nedostatkem“ práce by pro někoho mohl být celkový rozsah práce – 80 stránek textu patří v rámci oborových závěrečných studentských prací spíše k menším dílům. Zároveň je otázkou, zda by bylo smysluplné text uměle natahovat, pokud neměl pisatel k dispozici další materiál. Možným řešením by bylo zapojení jiného obdobného dílejšího tématu problematizujícího Romana Nejedlého, třeba i ve vztazích se svými blízkými i přáteli. Žádné takové však pravděpodobně neměl Václav Nájemník k dispozici. Vedle rozsahu by mohly být vzneseny námitky proti vnitřní koncepci práce – na první pohled ne jednoznačné a pevné spojení mezi částí o Romanu samotném a kapitolou o vztazích otce a syna. V tomto případě očekávám autorovo objasnění v rámci obhajoby práce. Aby totiž bylo rozuměno, po určitou dobu vznikala práce v rámci jiného semináře...

V konečném hodnocení však práci hodnotím jako důkaz o schopnostech Václava Nájemníka samostatně a kriticky se vypořádat se zvoleným tématem. Na relativně malém prostoru prokázal své předpoklady k další práci na poli historického a snad především nejedlovského bádání. Práci doporučuji k úspěšné obhajobě s hodnocením **výborně – velmi dobře podle průběhu obhajoby.**

V Praze dne 27. srpna 2010

dr. Jan Randák